

Verksamhetsberättelse 2010



SOLLENTUNA KOMMUN

Inledning

Naturskolan i Sollentuna startade 1984 som en av landets första naturskolor. I dagsläget finns det ca 90 naturskolor och Naturskolan i Sollentuna är den som varit verksam längst i Sverige. Naturskolan jobbar efter mottot ”att lära in ute”. Naturskolan har en kommunövergripande verksamhet som erbjuder pedagoger kompetensutveckling inom utomhuspedagogik tillsammans med sina elever genom handledning i praktiken. Naturskolan är ett verktyg som används av skolorna att nå målen i kursplaner och läroplan.

Under 2010 har Naturskolan genomfört ett stort antal utedagar där lärare fått handledning tillsammans med sina klasser, drygt 3 600 elever med sina lärare passerar under ett år. Naturskolan har också genomfört flera utbildningar riktade till pedagoger och deltagit i flera projekt, bland annat utbildningar för stiftelsen Håll Sverige Rent.

Naturskolans uppdrag och mål

- Naturskolan ska vara en resurs för Sollentunas skolor och förskolor genom elevverksamhet, handledning av arbetslag samt fortbildning av personal.
- Genom sin verksamhet ska Naturskolan stödja och stimulera skolutveckling inom området naturvetenskap, utomhuspedagogik och hållbar utveckling.
- Naturskolan ska sprida utomhuspedagogiska metoder och stimulera skolorna och förskolorna att använda närnaturen i sin verksamhet.
- Naturskolans ska väcka intresse och engagemang för den lokala naturen och miljön hos sollentunabon, både barn och vuxen.
- Naturskolan ska ha ett nära samarbete med sina användare, där dialog är ett nyckelbegrepp.

Organisation och personal

Naturskolan ingår organisatoriskt som en del av den kommunala enheten Tegelhagens skola och förskola där Eva-Lotta Kastenholm är rektor. Anna Carin Nyberg har arbetat 80 % under vårterminen och 50% under höstterminen. Anna Carin har varit ledig 50 % för studier inom ramen för lärarlyftet under hösten och läser en magisterutbildning i utomhuspedagogik på Linköpings universitet. Gunnar Hallberg har arbetat 75 % under vårterminen och 100 % under höstterminen. Gunnar Hallberg vikarierar för Kalle Lindeborg som är tjänstledig för studier.

Abonnemang

Skolorna tecknar ett samarbetsavtal med Naturskolan genom abonnemang. Ett abonnemang innebär ett nära samarbete mellan skolan och Naturskolan. Några skolor har valt att ha abonnemang för samtliga elever i alla årskurser, andra skolor väljer ut vissa årskurser. Skolan betalar en abonnemangsavgift per elev, under 2010 har abonnemangsavgiften varit 100 kr/elev och läsår, Barn- och ungdomsnämnden subventionerar dessutom Naturskolans abonnemangsverksamhet med en ”naturskolepeng”.

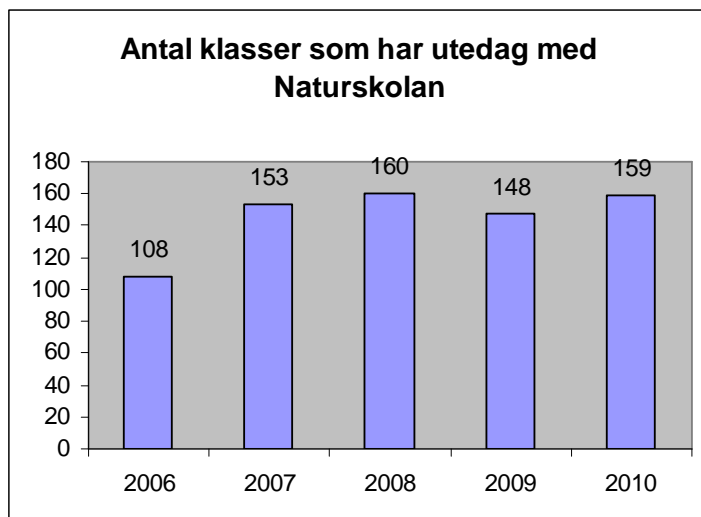
I abonnemanget ingår:

- Handledning i praktiken. En utedag per läsår för varje klass/barngrupp (20-30 elever/grupp). Under utedagen görs undersökningar i naturen vid Naturskolan eller runt den egna skolan.
- Lån av utrustning och litteratur för naturstudier runt den egna skolan.
- 2-3 lärare från varje skola inbjuds till ”abonnemangskurs” en eftermiddag per termin. Det är ett tillfälle för erfarenhetsutbyte kring utomhuspedagogik och hållbar utveckling.

Skolor som samarbetar med naturskolan genom abonnemang hösten 2010

Skola	Antal elever	årskurser
Runbacka	184x2 (höst och vår) 368	Åk 2, 4, 6 och 8
Runbacka/Fenix	9	
Utbildning Rotebro/Gillbo skola	152	Åk 3, 4 och 6
Utbildning Rotebro/Trollholmen	38	Åk 3 och 5
Utbildn Rotebro/Mimer	10	
Gärdesskolan	421	F-9
Helenelundsskolan	362	Åk 4, 5, 6, 7
Kokalite/grindskolan	19	F-3
Norrviken	61	Åk 4
Skälbyskolan	231	F-3 + åk 4 (projekt i år)
Sofielundsskolan	495	F-9
Sofielund/ förberedelseklass	55	
Tegelhagen	375	F-5
Töjnan	118	Åk 3 och 5 + åk 4 (projekt i år)
Utbildning Silverdal	173x2 (höst och vår) 346	för F-3
Vibyskolan	28	Åk 4
Edsbergsskolan	60	31 elever i profilklass 6-7 (höst och vår)
Vaxmoraskolan	259	F-5
Mikaelsskolan	60	4 klasser
Tal o ch språk Brageskolan	69	1-9
Häggviksskolan	96	Arbetslag A åk 6-9
Futuraskolan Rådan	36	Ny skola, hade ingen lokal i augusti, använde Naturskolan som resurs
Totalt antal elever	3 668	

Naturskolan samarbetar med såväl kommunala enhet som fristående. Under hösten 2010 har nya avtal tecknats med Vittra Rösjötorp och Hertig Karls skola, antalet abonnemangsskolor ökar.



Utedagarna – handledning i praktiken

Pedagogen har, tillsammans med sina elever, återkommande utedagar med Naturskolan. Målet är att pedagogen höjer sin utomhuspedagogiska kompetens och får handledning i praktiken. Pedagogen och klassen kommer till Naturskolan vid Väsby gård på Järvafältet eller Naturskolan kommer till klassens närnatur, under 2010 har ca 30 % av utedagarna varit förlagda till skolornas närnatur. Några av kommunens skolor har fin närnatur och väljer att med framförallt de yngre barnen ha utedagen runt sin skola. Ett av naturskolans uppdrag är just att stimulera skolorna att använda den egna närnaturen.

Naturskoledagen är en heldag där naturskoledaren träffar klassen på morgonen och leder sedan pedagogen och klassen i olika upplevelsebaserade undersökningar, övningar och lekar. Dagen skall upplevas som lustfylld, spännande och lärorik. Eleverna får gruppvis göra upptäckter och undersökningar i naturen under alla årstider. Pedagogen har i samråd med Naturskolan valt tema för dagen och förbereder eleverna inför utedagen. Naturskoledagen är till allra största delen en utedag men vid riktigt dåligt väder finns möjlighet att gå inomhus. Naturskolans lokaler vid Väsby gård på Järvafältet är ändamålsenliga och används till för- och efterarbete och fördjupade studier av det som eleverna upptäckt ute.

Naturskolan erbjuder ett smörgåsbord av olika teman. Varje tema har en tydlig koppling till läroplanen och kursplanerna inom flera av skolans ämnen och för olika åldrar. Naturskolans elevteman finns beskrivna på www.sollentuna.se/naturskolan.

Nytt för 2010 har varit att flera klasser haft temadagar med is och issäkerhet på sjön Ravalen. Flera elever har fått prova på isdubbsrace, isskulptering och även att plurra i isvak. Vintern 2010 var ovanligt snörik och januari, februari och mars bjöd på många fina dagar med vinterekologi på schemat. Snöskyfflar, snödamasker och snölås har varit nödvändigt för att ta sig fram i terrängen.



isavakspurr



fryst gädda vid Ravalen

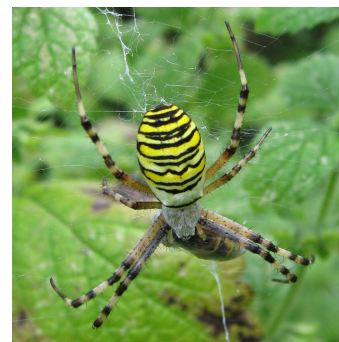


omklädningstält

Under hösten har vi utvecklat ett nytt tema kring järnålderns landskap. Mellan Bögs gård och Väsby gård finns många spår av forntida odlingsytor. Under hösten byggs också ett järnåldershus för att förstärka intrycken i landskapet. Återskapandet av järnålderns landskap ingår i ett Lokalt Naturvårdsprojekt (LONA) med pengar sökta av Länsstyrelsen. Naturskolan har fått en del av projektpengarna för att utveckla ett pedagogiskt material kring järnålderns landskap. Under hösten bjöd vi in fyra klasser (åk 4) och provade olika metoder att arbeta praktiskt i landskapet. Vi bakade bröd, täljde, sköt med pilbåge och samlade nötter. Lärarna och eleverna tyckte det var väldigt intressant att åskådliggöra järnåldern på en plats där människor brukat jorden under lång tid. Vi kommer att fortsätta utveckla temat under 2011, då huset också kommer att stå färdigt. När huset är färdigt kommer Naturskolan att kunna använda det som samlingsplats och inspiration.

Biologisk mångfald

2010 har varit internationella året för biologisk mångfald. Naturskolan ser som sin uppgift att sprida kunskap om arters betydelse och att motverka den biologisk analfabetism som breder ut sig. Kunskap om naturen får man bäst genom att vara i naturen. En viktig metod är att ge elever kunskap om hur man undersöker olika biotoper och de växter och djur som finns där. En klass tidigt på höstterminen undersökte gräshoppor runt Naturskolan och samlade dem för att se att det finns flera olika arter. Då hittar en pojke i klassen en fin spindel som är alldeles gul, svart och vitrandig på bakkroppen. Det visar sig vid vidare efterforskning att det är en getingspindel och att den arten tidigare inte är rapporterad i Uppland. Väldigt spännande upptäckt som ledde till artikel i lokaltidningen och i Sollentunas personaltidning. Det ledde också till att klassen blev så inspirerad och eleverna fortsatte med småkrypsupptäckter runt den egna skolan.



Getingspindel; Wikipedia, Creative Commons

Naturskolan har inlett ett samarbete med Naturskolan i Sigtuna samt Upplands Väsby Naturskola kring Upplands landskapsfisk asp. Under 2011 hoppas vi få mer kunskap kring hur fisken vandrar i vattendragen mellan kommunerna. Målet är att under aspens lekperiod i april 2011 få elever delaktiga i märkning av fisken. Det är Naturskolan i Sigtuna som leder projektet och vi har haft ett första möte under 2010.

Utedagar med gymnasieklasser

Naturskolan har under det gångna året haft ett uppdrag för Nykvarns Praktiska gymnasium samt Södertälje praktiska gymnasium. Under hösten har vi haft utomhuspedagogik med elever och lärare från flera praktiska program inom ramen för deras ämne Naturkunskap A. Dagarna har varit förlagda till områden kring Södertälje Naturskola, fokus har varit att göra undersökningar i skogsekosystem samt sjöekosystem. Eleverna har också haft en del av sin undervisning förlagd till Tom Tits i Södertälje. Naturskolan har planerat och genomfört totalt sju fältdagar för gymnasiet. Vid utvärdering framkom många fördelar med praktiskt fältarbete för eleverna. Medföljande lärare kunde enkelt koppla det som eleverna läser till det som gjordes ute.

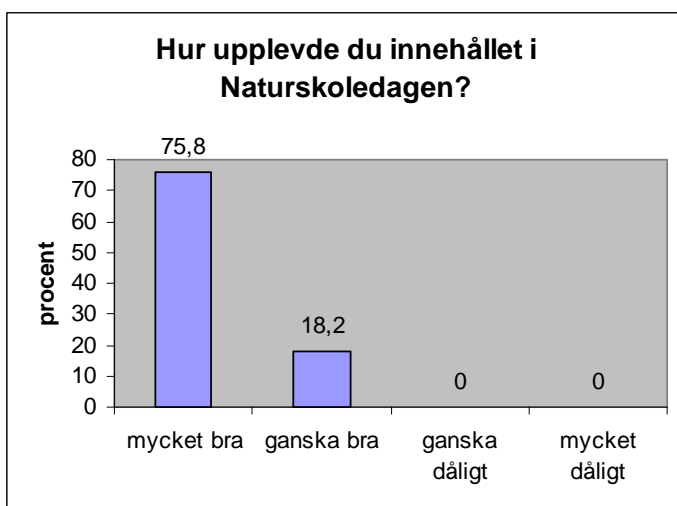
Abonnemangskurser

Varje termin ordnas en träff för 2-3 pedagoger från varje abonnemangsskola. Det är ett sätt att skapa dialog mellan Naturskolan och dess användare och att ha återkommande träffar för erfarenhetsutbyte kring utomhuspedagogik och hållbar utveckling. Under vårterminen handlade det om hur man kan använda GPS som utomhuspedagogisk metod. Naturskolan har köpt in ett par GPS-er och planen är att använda dessa mer och mer i undervisningen. Under träffen provade vi olika modeller av geo-caching. Höstens träff handlade om friluftsliv och

hade rubriken ”torr och varm” och vi byggde vindskydd med presenningar och använde olika typer av köksutrustning för utomhusbruk. Grunden för all uteverksamhet är ju att eleverna trivs utomhus och det är inte alltid solen skiner.

Utvärdering av höstterminens utedagar

Pedagogerna som varit med klassen på Naturskolan besvarar en webb-baserad enkät efter utedagen. Enkäten skickas och returneras anonymt via mail. Enkäten består av 6 frågor och läraren har också möjlighet att lämna egna synpunkter. Enkäten används som ett verktyg för att säkra kvaliteten på Naturskolans verksamhet. Följande enkätsvar kommer enbart från höstterminens utedagar. Svarsfrekvensen har varit 55 %.



Kommentarer från enkäten

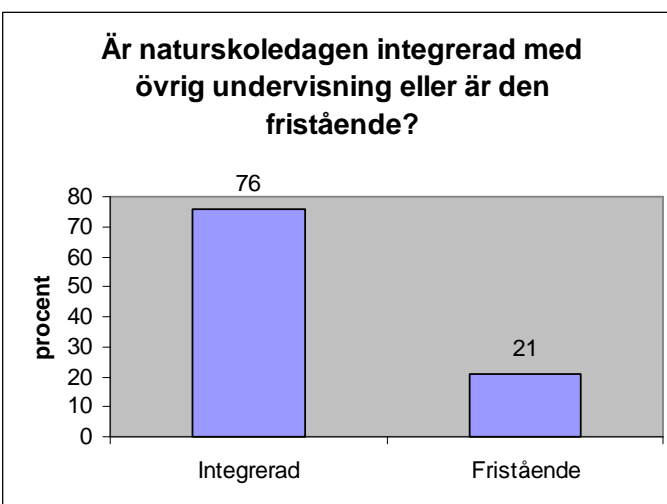
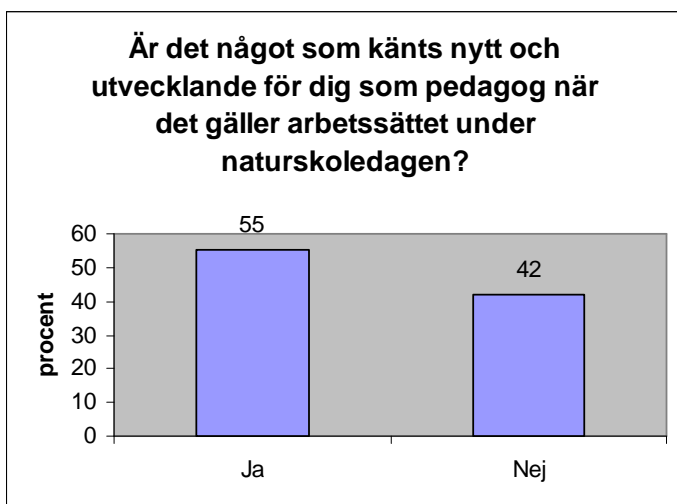
”Det passade mycket bra till klassen. Det var roligt att de fick arbeta mycket med händerna och göra något ”på riktigt”.”

”Lite förberedelse från eget håll hade inte skadat....”

”Bra variation på dagen.”

”Vi anpassade tillsammans dagen på ett bra sätt efter förutsättningarna – det var lite väl tidigt på hösten för temat.”

”Ser fram emot nästa gång....”



”Lär mig alltid något nytt om naturen som jag kan använda senare i mitt arbete.”

”Vi förbereder och jobbar innan samt efter med samma tema.”

Kurser - utbildning av pedagoger

Kursutbudet för året presenteras på www.sollentuna.se/naturskolan. Vi gör även mailutskick till kommunens enheter samt mailar kursprogrammet till skolor och förskolor i grannkommunerna. Information om Naturskolans kurser finns även i rektorernas veckobrev från barn- och utbildningskontoret.

Genomförda kurser ur kursprogrammet:

- Utomhuspedagogik för förskolan - på vintern 18/2
- Leka, lära matte – ute 10/3
- Språket lyfter – engelska - ute 27/4
- Gårdsutveckling 20/5 (på Tegelhagen)
- Leka, lära matte- ute 27/10

Ny för i år var kursen ”utomhuspedagogik för förskolan på vintern”. Det blev en härlig kursdag i snö där vi lärde mer om djur och växter vintertid samt använde snö på olika sätt som lekmaterial, ca 10 pedagoger deltog. Dubbelt så många kom på ”leka, lära matte – ute”, det är en kurs som bygger på boken med samma namn. Det var Anna Carin och Patrick Reinfors (från Tegelhagen) som höll i trådarna på vårens kursdag, Anna Carin höll i en liknande på hösten.

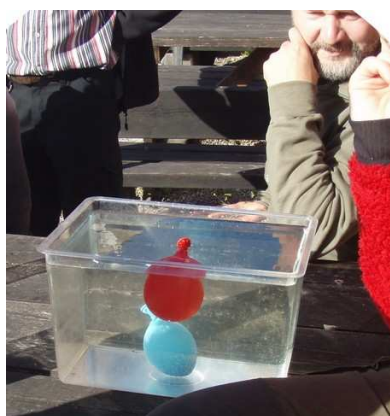
Skräddarsydda kurser

Naturskolan erbjuder också skräddarsydda kurser. Det är anpassade kurser för förskola, skola och fritids för att underhålla och utveckla kunskapen i utomhuspedagogik och hållbar utveckling.

Genomförda skräddarsydda kursdagar:

- Byleskolan, Täby. Utomhuspedagogik vintertid 17/2
- Byleskolan, Täby. Utomhuspedagogik på våren, 14/4
- Vaxmoraskolan, Ute-matte 24/3
- Friluftsförskolor AB, naturvetenskap för förskolan 1/10

Naturvetenskap för förskolan är en innehållsrik kursdag där Naturskolan nu utvecklar metoder för att arbeta mot de nya mål som finns i förskolans reviderade läroplan. Att hitta naturvetenskapen i förskolans vardag och gärna genom utomhuspedagogik känns utmanande och roligt. Dagen var full av undersökningar och deltagarna var delaktiga i olika naturvetenskapliga fenomen och experiment.



En ballong flyter och en sjunker.....hm?



Deltagare på ”naturvetenskap för förskolan”

Projekt

Naturskolan ingår i ett treårigt EU-projekt tillsammans med stiftelsen Håll Sverige Rent. Det är en omfattande utbildningsåtgärder där Naturskolan möter personalgrupper på skolor och förskolor i Sollentuna samt grannkommunerna och håller ”inspirationsträffar” kring Grön Flagg. 2010 har varit ett arbetsintensivt år med ett stort antal inspirationsträffar och nätverksträffar.

Inspirationsträffen är en 2-timmars utbildning kring Grön Flagg, där ges information och inspiration till skolan/förskolan att gå med i Grön Flagg och redskap ges för att uppnå en certifiering. Det finns nu nio certifierade enheter i Sollentuna, varav Tegelhagen är den enda kommunala skolan.

**Inspirationsträffar under 2010**

Januari	8/1 Vallentuna Gymnasium 19/1 Förskola, Sundbyberg 20/1 Förskola, Rissne 25/1 Stocksundsskolan, Danderyd 27/1, Förskolan Delfinen, Sollentuna
Februari	9/2 Hyttens förskola, Täby 15/2 Ur och Skur, Lidingö 24/2 Rissneskolan, Sundbyberg
Mars	9/3 Neptunus Förskola, Sundbyberg 10/3 Stocksundsskolan, Danderyd 23/3 Vibyskolan, Sollentuna
april	21/4 Förskolan Äventyret, Djursholm
maj	10/5 Silverbäcken, Sollentuna
augusti	9/8 Tjustaskolan, Upplands-Bro 16/8 Tjustaskolan, Upplands-Bro 17/8 Broskolan, Upplands-Bro 23/8 Förskolan Björlingeplan, Stockholm 31/8 Lovisedals förskola, Vallentuna
november	17/11 Svampskogens förskola, Vallentuna

I projektet ingår också att arrangera nätverksträffar som en mötesplats mellan skolor/förskolor som redan har sin Gröna Flagg. Under våren (29/4) inbjöd Naturskolan till en nätverksträff för Sollentuna samt några grannkommuner. Under hösten hade Solna naturskola samt Naturskolan i Sollentuna en gemensam träff på Överjärva gård (12/10). Då gick vi ut till alla norrortskommuner och det kom ca 65 deltagare. Vi använde oss av en diskussionsmodell som kallas Cafémoddellen. Det blev väldigt lyckat med många givande möten och diskussioner kring hållbar utveckling. Naturskolan arrangerade också i en nätverksträff i Sigtuna kommun (11/11), då ca 50 personer deltog från olika förskolor i Sigtuna. Sigtuna är den kommun i Stockholms län som har flest certifierade Grön Flagg- enheter.

Anna Carin har inom projektet deltagit i en konferens i Tällberg tillsammans med andra utbildare, där utvärdering skett och nya riktlinjer för 2011 tagit fram. Projektet pågår ett år till och Anna Carin ansvarar även kommande år.

Ett år fullt av händelser

Naturskolan vid Väsby gård besöks av många, inte bara skolklasser. Friluftsförskolor AB hade sin personalutbildning i tältkåtan under hösten. Lärare och elever från Runan lånade tältkåtan för övernattnings och fågelmorgon (de fick låna kikare också). De lånade också tubkikare och hade en stjärnskådardkväll vid Naturskolan i november. Viksjö Scoutkår hade läger vid tältkåtan i oktober. Varje termin hyr friluftsförskolan Naturskolan under en helg och har mulle-utbildning här. Fältbiologerna hade distriktsmöte vid Naturskolan en lördag i oktober. Friluftsförskolan i Sollentuna hade julavslutning i raststugan och tältkåtan. Naturskolan ligger i ett naturreservat som har många besökare även på helgerna. För att möta också dem har Naturskolan ett evenemang som går under benämningen ”naturskola för familjen”. Det innebär att Naturskolan är öppen och bemannad fyra timmar under en söndag och tar med barn och vuxna ut i närnaturen runt Väsby gård. Vi hade ”naturskola för familjen” vid två tillfällen under året; 25 april och 3 oktober.

När julen närmar sig slår Naturskolan upp dörrarna för julpyssel med naturmaterial; ”julen i naturen”. Under många år har Naturskolan haft denna populära aktivitet på första advent. Årets pyssel var välbesökt och det kom minst 200 personer som fikade och gjorde kransar, halmslöjd, björkhjärtan och många fina saker.

Studiebesök

Det kom tre göteborgare på besök i januari för att se hur Naturskolan jobbar. De ska bygga upp en naturskola i områden Välen i Askimsviken strax söder om Göteborg. Vi hade besök av engelsmän vid två tillfällen. De kom från olika forest schools och playgrounds och var väldigt intresserade av hur vi bedriver utomhuspedagogik i Sverige. Vid ett tillfälle visade vi Tegelhagen som en modellskola, den andra gruppen deltog när en klass var på Naturskolan. I slutet på året kom tre utomhuspedagoger från Umeå naturskola på studiebesök. Det var kul att få visa upp Naturskolan och vi hade mycket erfarenhetsutbyte.

Vi bjöd in ledningen för Sollentuna Energi och har haft två möten under året. Sollentuna energi ansvarar för renhållning, vatten och energi i kommunen och vi ser många beröringspunkter mellan våra verksamheter. Sista numret av Sollentuna Energis kundtidning ”Kontakten” innehöll ett fint reportage från en utedag vid Naturskolan. Naturskolans kontaktpolitiker Kjell Ericson kom på ett besök och vi fick en trevlig pratstund med honom där vi berättade om vad Naturskolan är och vad vi gör för kommunens elever och lärare. Kjell är folktoppartist och ledamot i barn- och ungdomsnämnden.

Fortbildning för Naturskolans lärare

Gunnar och Anna Carin har under året deltagit på var sin regionalträff som ordnas som ett erfarenhetsutbyte mellan Naturskolor i Stockholms Län. På våren var det Bergianska som stod värd och på hösten var det Skärholmen. Anna Carin och Gunnar deltog också på en utbildning som Centrum för Naturvägledning arrangerade i Tyresta. Naturskoleföreningens årsmöte var i år förlagt till Danmark, vi valde att inte delta. Naturskoleföreningen har nu kommit ut med en ny bok i serien; ”att lära i svenska ute”. Anna Carin och Gunnar deltog på en fortbildningsdag i utesvenska i september som anordnades av Nynäshamns Naturskola. Alla böckerna i serien finns att köpa via www.outdoorteaching.com. Under året har Gunnar och Anna Carin fått Praktisk IT- och Mediakompetens genom skolverkets PIM-utbildning. Gunnar har klarat nivå 3 och Anna Carin har hunnit till nivå 2. Vi har också gått en brandutbildning samt en ABC-kurs samt utbildat oss i Google-apps. Tillsammans med övrig personal på Tegelhagen har vi varit på en konferens i augusti med fokus på det lokala arbetsplanarbetet.

Naturskolan 2011-01-10
Anna Carin Nyberg

Gunnar Hallberg